

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาความต้องการและปัญหาในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ โดยการสอบถามผู้เยี่ยมชมสวนสัตว์ การสัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายการศึกษาของสวนสัตว์ และการสนทนากลุ่ม ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการและปัญหาในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่จากผู้เยี่ยมชมสวนสัตว์

ตอนที่ 1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้เยี่ยมชมสวนสัตว์จำนวน 323 คน จากสวนสัตว์ทั้ง 5 แห่ง ได้แก่ สวนสัตว์ดุสิต สวนสัตว์เปิดเขาเขียว สวนสัตว์เชียงใหม่ สวนสัตว์นครราชสีมา และสวนสัตว์สงขลา พบว่าผู้เยี่ยมชมเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ ร้อยละ 63.16 และ 36.84 ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้เยี่ยมชมสวนสัตว์แบ่งตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	204	63.16
ชาย	119	36.84
รวม	323	100

ผู้เยี่ยมชมสวนสัตว์ที่ให้ข้อมูลตามแบบสอบถามส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 13-22 ปี จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 36.84 รองลงมาได้แก่ช่วงอายุ 23-32 ปี 33-42 ปี และ 43-52 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.41, 18.58 และ 10.84 ตามลำดับ โดยที่ผู้เยี่ยมชมที่มีจำนวนน้อยที่สุดได้แก่ผู้มีช่วงอายุระหว่าง 53-62 ปี ร้อยละ 4.33 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ที่เข้าร่วมสวนสัตว์แบ่งตามช่วงอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
13-22	119	36.84
23-32	95	29.41
33-42	60	18.58
43-52	35	10.84
53-62	14	4.33
รวม	323	100

ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 63.16 และ 10.53 ตามลำดับ ผู้เข้าร่วมที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 2.79 และไม่มีผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ที่เข้าร่วมสวนสัตว์แบ่งตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี	204	63.16
ปริญญาโท	34	10.53
มัธยมศึกษาปีที่ 6	28	8.67
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	15	4.64
มัธยมศึกษาปีที่ 3	14	4.33
อื่นๆ	10	3.10
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	9	2.79
ประถมศึกษาปีที่ 6	9	2.79
ปริญญาเอก	0	0.00
รวม	323	100

ผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา ร้อยละ 42.72 รองลงมาคืออาชีพรับราชการ ร้อยละ 30.34 และอาชีพของผู้เกี่ยวข้องมสวนสัตว์มีจำนวนน้อยที่สุดคือ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 5.26 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้เกี่ยวข้องมสวนสัตว์แบ่งตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียน นิสิต นักศึกษา	138	42.72
รับราชการ	98	30.34
อื่นๆ	36	11.15
ธุรกิจส่วนตัว	31	9.60
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	17	5.26
ไม่ตอบ	3	0.93
รวม	323	100

ผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่มีรายได้ 0-5,000 บาท ร้อยละ 43.65 รองลงมาคือมีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 15.17 และรายได้ของผู้เกี่ยวข้องมสวนสัตว์มีจำนวนน้อยที่สุดคือ 20,001-25,000 ร้อยละ 4.33 (ตารางที่ 5)

ผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการมาสวนสัตว์เพื่อท่องเที่ยวและเพื่อทัศนศึกษา ร้อยละ 39.94 และ 21.98 ตามลำดับ และการมาสวนสัตว์เพื่อวัตถุประสงค์ด้านการวิจัย มีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 0.31 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ที่เข้าชมสวนสัตว์แบ่งตามรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
0-5000	141	43.65
5,001-10,000	49	15.17
10,001-15,000	47	14.55
15,001-20,000	25	7.74
20,001-25,000	14	4.33
25,001-30,000	33	10.22
ไม่ตอบ	14	4.33
รวม	323	100

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ที่เข้าชมแบ่งตามวัตถุประสงค์การมาสวนสัตว์

วัตถุประสงค์การมาสวนสัตว์	จำนวน	ร้อยละ
ท่องเที่ยว	129	39.94
ทัศนศึกษา	71	21.98
ชมสัตว์	62	19.2
ถ่ายภาพ	26	8.05
ศึกษาพืชพรรณ	10	3.10
ไม่ตอบ	9	2.79
อื่นๆ	7	2.17
ทำรายงาน	3	0.93
เรียนศิลปะ	2	0.62
วิจัย	1	0.31
รวม	323	100

ผู้ที่ยอมรับเคยมาสวนสัตว์ 1-10 ครั้ง และ 11-20 ครั้ง ร้อยละ 76.78 และ 4.33 ตามลำดับ และผู้ที่ยอมรับที่มาสวนสัตว์จำนวน 21-30 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.24 โดยผู้ที่มาสวนสัตว์เป็นประจำได้แก่ กลุ่มบุคลากรทางการศึกษาที่พานักเรียน นักศึกษา มาทัศนศึกษาที่สวนสัตว์ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้ที่ยอมรับแบ่งตามจำนวนครั้งที่เคยมาสวนสัตว์

จำนวนครั้งที่เคยมาสวนสัตว์	จำนวน	ร้อยละ
1-10	248	76.78
11-20	14	4.33
21-30	4	1.24
ไม่ตอบ	57	17.65
รวม	323	100

ตอนที่ 1.2 ระดับความต้องการในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ตามความคิดเห็นของผู้เยี่ยมชมสวนสัตว์

ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการด้านบุคลากร ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ มีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการของทุกข้อคำถามอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ บุคลากรของสวนสัตว์ให้บริการด้วยจิตใจที่รักงานบริการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ บุคลากรของสวนสัตว์สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและอนุรักษ์สัตว์ป่าแก่ผู้เยี่ยมชม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ บุคลากรของสวนสัตว์แต่งกายด้วยเครื่องแบบหรือมีป้ายชื่อแสดงให้เห็นชัดเจน ทำให้ง่ายต่อการขอรับบริการ นอกจากนี้ การกระจายของคำตอบของผู้ตอบมีการกระจายน้อย โดยส่วนใหญ่ตอบในระดับมาก (S.D. = 0.94) (ตารางที่ 8)

ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการด้านกิจกรรม ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ มีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการของทุกข้อคำถามอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ กิจกรรมที่สวนสัตว์จัดขึ้นส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและอนุรักษ์สัตว์ป่าแก่ผู้เยี่ยมชม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมที่สวนสัตว์จัดมีความน่าสนใจ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ สวนสัตว์มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เยี่ยมชมกลุ่มต่างๆ เข้าร่วมกิจกรรมการให้ความรู้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ การกระจายของคำตอบของผู้ตอบมีการกระจายน้อย โดยส่วนใหญ่ตอบในระดับมาก (S.D. = 0.90) (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการด้านบุคลากร ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ตามความคิดเห็นของผู้เยี่ยมชมสวนสัตว์

ด้านบุคลากร	ค่าเฉลี่ย — X	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	ระดับความ ต้องการ
บุคลากรของสวนสัตว์ให้บริการด้วยจิตใจที่รักงานบริการ	3.93	0.95	มาก
บุคลากรของสวนสัตว์สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและอนุรักษ์สัตว์ป่าแก่ผู้เยี่ยมชม	3.89	0.89	มาก
บุคลากรของสวนสัตว์ได้ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เยี่ยมชมเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้ถูกต้องในการเยี่ยมชมสัตว์อย่างปลอดภัยและปลอดภัย	3.86	0.95	มาก
บุคลากรที่ชายบัตร์ของสวนสัตว์ยินดีที่จะให้บริการและตอบคำถามตรงตามความต้องการของท่าน	3.84	0.99	มาก
บุคลากรที่ทำหน้าที่ให้บริการของสวนสัตว์มีทักษะในการสื่อสาร	3.82	0.91	มาก
สวนสัตว์มีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอกับการให้บริการแก่ผู้เยี่ยมชมทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย	3.82	0.87	มาก
บุคลากรด้านการรักษาความปลอดภัยให้บริการด้วยวาจาสุภาพ	3.81	1.03	มาก
บุคลากรของสวนสัตว์แต่งกายด้วยเครื่องแบบ หรือมีป้ายชื่อแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ทำให้ง่ายต่อการขอรับบริการ	3.81	0.97	มาก
เฉลี่ย	3.85	0.94	มาก

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการด้านกิจกรรมในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ตามความคิดเห็นของผู้เยี่ยมชมสวนสัตว์

ด้านกิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความต้องการ
	X	S.D.	
กิจกรรมที่สวนสัตว์จัดขึ้นส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและอนุรักษ์สัตว์ป่าแก่ผู้เยี่ยมชม	3.99	0.97	มาก
กิจกรรมที่สวนสัตว์จัดมีความน่าสนใจ	3.98	0.91	มาก
สวนสัตว์มีกิจกรรมให้เลือกเรียนรู้หลากหลาย	3.97	0.87	มาก
กิจกรรมที่สวนสัตว์จัดทันสมัยกับสถานการณ์ในปัจจุบัน	3.96	0.83	มาก
สวนสัตว์มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้เยี่ยมชมทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย	3.92	0.98	มาก
กิจกรรมให้ความรู้ต่างๆ ของสวนสัตว์ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	3.91	0.96	มาก
สวนสัตว์มีจำนวนกิจกรรมเพียงพอกับการให้บริการ	3.91	0.83	มาก
สวนสัตว์มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เยี่ยมชมกลุ่มต่างๆ เข้าร่วมกิจกรรมการให้ความรู้อย่างกว้างขวาง	3.89	0.84	มาก
เฉลี่ย	3.94	0.90	มาก

ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการด้านสื่อ ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ มีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการของทุกข้อคำถามอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ ภาพที่ใช้คมชัดสวยงาม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ หากท่านไม่ได้มาเที่ยวชมสวนสัตว์ด้วยตนเองสวนสัตว์มีการนำเสนอสื่อในการให้ความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับสัตว์ผ่านช่องทางอื่นๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ ฯลฯ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ สื่อต่างๆ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและอนุรักษ์สัตว์ป่าแก่ผู้เที่ยวชม นอกจากนี้ การกระจายของคำตอบของผู้ตอบมีการกระจายน้อย โดยส่วนใหญ่ตอบในระดับมาก (S.D. = 0.92) (ตารางที่ 10)

ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ มีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการของข้อคำถามทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต่างๆ ปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต่างๆ ของสวนสัตว์มีการปรับปรุงให้อยู่ในสภาพดีอยู่เสมอ มีความพร้อมในการใช้งาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ไม่ยาก นอกจากนี้ การกระจายของคำตอบของผู้ตอบมีการกระจายน้อย โดยส่วนใหญ่ตอบในระดับมาก (S.D. = 0.94) (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการด้านสื่อในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ตามความคิดเห็นของผู้เยี่ยมชมสวนสัตว์

ด้านสื่อ	ค่าเฉลี่ย — X	ส่วน	ระดับความ ต้องการ
		เบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	
ภาพที่ใช้คมชัดสวยงาม	3.98	0.94	มาก
หากท่านไม่ได้มาเยี่ยมชมสวนสัตว์ด้วยตนเองสวนสัตว์มีการนำเสนอสื่อในการให้ความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับสัตว์ผ่านช่องทางอื่นๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ ฯลฯ	3.95	0.92	มาก
ป้ายข้อมูลและสื่อมีการปรับปรุงให้ถูกต้องและทันสมัยอยู่เสมอ	3.92	0.87	มาก
ป้ายข้อมูลและสื่อมีความสวยงาม น่าสนใจ เข้าใจง่าย	3.91	0.90	มาก
ป้ายข้อมูลบริเวณที่จัดแสดงสัตว์และสื่อต่างๆ ภายในสวนสัตว์ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ตามความสนใจ	3.91	0.90	มาก
ขนาดตัวหนังสือที่ใช้ผลิตสื่ออ่านง่าย	3.89	0.97	มาก
ป้ายข้อมูลบริเวณที่จัดแสดงสัตว์และสื่อต่างๆ ภายในสวนสัตว์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสัตว์มีจำนวนเพียงพอ	3.86	0.94	มาก
สื่อต่างๆ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและอนุรักษ์สัตว์ป่าแก่ผู้เยี่ยมชม	3.83	0.93	มาก
เฉลี่ย	3.91	0.92	มาก

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ตามความคิดเห็นของผู้เยี่ยมชมสวนสัตว์

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ย — X	ส่วน	
		เบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	ระดับความ ต้องการ
สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต่างๆ ปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า	4.04	0.95	มาก
สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต่างๆ ของสวนสัตว์ มีการปรับปรุงให้อยู่ในสภาพดีอยู่เสมอ มีความพร้อมในการใช้งาน	3.95	0.92	มาก
สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต่างๆ ของสวนสัตว์น่าสนใจ เข้าใจง่าย	3.93	0.93	มาก
สวนสัตว์มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ มีจำนวนเพียงพอกับความต้องการของผู้เยี่ยมชมทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย	3.90	0.93	มาก
สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต่างๆ ของสวนสัตว์นำเสนอข้อมูล ที่เอื้ออำนวยให้สามารถค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง	3.89	0.97	มาก
สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต่างๆ ของสวนสัตว์ มีข้อมูลและสาระความรู้ที่ทันสมัย	3.86	0.90	มาก
สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต่างๆ มีความหลากหลาย	3.85	0.91	มาก
การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ไม่ยาก	3.81	0.97	มาก
เฉลี่ย	3.90	0.94	มาก

ตอนที่ 1.3 ระดับปัญหาในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ตามความคิดเห็นของผู้เยี่ยมชมสวนสัตว์

ผลการวิเคราะห์ปัญหาด้านบุคลากร ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ มีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของทุกข้อคำถามอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ บุคลากรที่ขายบัตรของสวนสัตว์ ยินดีที่จะให้บริการและตอบคำถามตรงตามความต้องการของท่าน รองลงมาคือ บุคลากรของสวนสัตว์ให้บริการด้วยจิตใจที่รักงานบริการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ บุคลากรด้านการรักษาความปลอดภัยให้บริการด้วยวาจาสุภาพ นอกจากนี้ การกระจายของคำตอบของผู้ตอบมีการกระจายน้อย โดยส่วนใหญ่ตอบในระดับปานกลาง (S.D. = 1.05) (ตารางที่ 12)

ผลการวิเคราะห์ปัญหาด้านกิจกรรม ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ มีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของทุกข้อคำถามอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ สวนสัตว์มีจำนวนกิจกรรมเพียงพอกับการให้บริการ รองลงมาคือ กิจกรรมให้ความรู้ต่างๆ ของสวนสัตว์ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ สวนสัตว์มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เยี่ยมชมกลุ่มต่างๆ เข้าร่วมกิจกรรมการให้ความรู้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ การกระจายของคำตอบของผู้ตอบมีการกระจายน้อย โดยส่วนใหญ่ตอบในระดับปานกลาง (S.D. = 1.02) (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาด้านบุคลากร ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ตามความคิดเห็นของผู้เยี่ยมชมสวนสัตว์

ด้านบุคลากร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับปัญหา
	\bar{X}	S.D.	
บุคลากรที่ขายบัตรของสวนสัตว์ยินดีที่จะให้บริการและตอบคำถามตรงตามความต้องการของท่าน	3.14	1.11	ปานกลาง
บุคลากรของสวนสัตว์ให้บริการด้วยจิตใจที่รักงานบริการ	3.11	1.05	ปานกลาง
สวนสัตว์มีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอกับการให้บริการแก่ผู้เยี่ยมชมทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย	3.11	0.91	ปานกลาง
บุคลากรของสวนสัตว์สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและอนุรักษ์สัตว์ป่าแก่ผู้เยี่ยมชม	3.09	1.06	ปานกลาง
บุคลากรของสวนสัตว์ได้ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เยี่ยมชมเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้ถูกต้องในการเยี่ยมชมสัตว์อย่างปลอดภัยและปลอดภัย	3.09	1.05	ปานกลาง
บุคลากรของสวนสัตว์แต่งกายด้วยเครื่องแบบหรือมีป้ายชื่อแสดงให้เห็นชัดเจนทำให้ง่ายต่อการขอรับบริการ	3.04	1.12	ปานกลาง
บุคลากรที่ทำหน้าที่ให้บริการของสวนสัตว์มีทักษะในการสื่อสาร	3.04	1.01	ปานกลาง
บุคลากรด้านการรักษาความปลอดภัยให้บริการด้วยวาจาสุภาพ	3.03	1.07	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.08	1.05	ปานกลาง

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาด้านกิจกรรม ในการจัดการศึกษา ตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ตามความคิดเห็นของผู้เยี่ยมชมสวนสัตว์

ด้านกิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	ระดับ ปัญหา
	\bar{X}	เบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	
สวนสัตว์มีจำนวนกิจกรรมเพียงพอกับการให้บริการ	3.09	0.91	ปานกลาง
กิจกรรมให้ความรู้ต่างๆ ของสวนสัตว์ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	3.07	1.05	ปานกลาง
สวนสัตว์มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้เยี่ยมชมทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย	3.06	1.14	ปานกลาง
สวนสัตว์มีกิจกรรมให้เลือกเรียนรู้หลากหลาย	3.05	0.97	ปานกลาง
กิจกรรมที่สวนสัตว์จัดขึ้นส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและอนุรักษ์สัตว์ป่าแก่ผู้เยี่ยมชม	3.02	1.15	ปานกลาง
กิจกรรมที่สวนสัตว์จัดทันสมัยกับสถานการณ์ในปัจจุบัน	2.99	0.96	ปานกลาง
กิจกรรมที่สวนสัตว์จัดมีความน่าสนใจ	2.97	1.01	ปานกลาง
สวนสัตว์มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เยี่ยมชมกลุ่มต่างๆ เข้าร่วมกิจกรรมการให้ความรู้อย่างกว้างขวาง	2.97	0.98	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.03	1.02	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ปัญหาด้านสื่อ ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ มีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของทุกข้อคำถามอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ หากท่านไม่ได้มาเที่ยวชมสวนสัตว์ด้วยตนเอง สวนสัตว์มีการนำเสนอสื่อในการให้ความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับสัตว์ผ่านช่องทางอื่นๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ ฯลฯ รองลงมาคือ ภาพที่ใช้คมชัดสวยงาม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ป้ายข้อมูลบริเวณที่จัดแสดงสัตว์และสื่อต่างๆ ภายในสวนสัตว์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสัตว์ มีจำนวนเพียงพอ นอกจากนี้ การกระจายของคำตอบของผู้ตอบมีการกระจายน้อย โดยส่วนใหญ่ตอบในระดับปานกลาง (S.D. = 1.06) (ตารางที่ 14)

ผลการวิเคราะห์ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ มีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของทุกข้อคำถามอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ สวนสัตว์มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ มีจำนวนเพียงพอกับความต้องการของผู้เที่ยวชมทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย รองลงมาคือ สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต่างๆ ของสวนสัตว์มีการปรับปรุงให้อยู่ในสภาพดีอยู่เสมอมีความพร้อมในการใช้งาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต่างๆ ของสวนสัตว์ น่าสนใจ เข้าใจง่าย นอกจากนี้ การกระจายของคำตอบของผู้ตอบมีการกระจายน้อย โดยส่วนใหญ่ตอบในระดับปานกลาง (S.D. = 1.03) (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาด้านสื่อ ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ตามความคิดเห็นของผู้เที่ยวชมสวนสัตว์

ด้านสื่อ	ค่าเฉลี่ย — X	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	ระดับ ปัญหา
หากท่านไม่ได้มาเที่ยวชมสวนสัตว์ด้วยตนเอง สวนสัตว์มีการนำเสนอสื่อในการให้ความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับสัตว์ผ่านช่องทางอื่นๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ ฯลฯ	3.17	1.09	ปานกลาง
ภาพที่ใช้คมชัดสวยงาม	3.16	1.09	ปานกลาง
ป้ายข้อมูลและสื่อมีความสวยงาม น่าสนใจ เข้าใจง่าย	3.12	1.05	ปานกลาง
ขนาดตัวหนังสือที่ใช้ผลิตสื่ออ่านง่าย	3.11	1.11	ปานกลาง
สื่อต่างๆ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและอนุรักษ์สัตว์ป่าแก่ผู้เที่ยวชม	3.10	1.05	ปานกลาง
ป้ายข้อมูลบริเวณที่จัดแสดงสัตว์และสื่อต่างๆ ภายในสวนสัตว์ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ตามความสนใจ	3.10	1.04	ปานกลาง
ป้ายข้อมูลและสื่อมีการปรับปรุงให้ถูกต้องและทันสมัยอยู่เสมอ	3.09	1.04	ปานกลาง
ป้ายข้อมูลบริเวณที่จัดแสดงสัตว์และสื่อต่างๆ ภายในสวนสัตว์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสัตว์ มีจำนวนเพียงพอ	3.06	1.01	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.11	1.06	ปานกลาง

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ตามความคิดเห็นของผู้เยี่ยมชมสวนสัตว์

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ย — X	ส่วน	
		เบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	ระดับ ปัญหา
สวนสัตว์มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ มีจำนวนเพียงพอกับความต้องการของผู้เยี่ยมชมทุก กลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย	3.14	1.02	ปานกลาง
สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต่างๆ ของ สวนสัตว์มีการปรับปรุงให้อยู่ในสภาพดีอยู่เสมอ มีความพร้อมในการใช้งาน	3.12	1.03	ปานกลาง
สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต่างๆ ปลูกฝัง จิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า	3.11	1.11	ปานกลาง
สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต่างๆ ของ สวนสัตว์ มีข้อมูลและสาระความรู้ที่ทันสมัย	3.07	1.04	ปานกลาง
สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต่างๆ ของ สวนสัตว์นำเสนอข้อมูลที่เอื้ออำนวยให้สามารถ ค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง	3.07	1.02	ปานกลาง
การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ไม่ยาก	3.05	0.97	ปานกลาง
สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต่างๆ มีความ หลากหลาย	3.03	0.99	ปานกลาง
สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต่างๆ ของ สวนสัตว์ น่าสนใจ เข้าใจง่าย	3.01	1.04	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.07	1.03	ปานกลาง

ตอนที่ 1.4 สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เกี่ยวข้องมสวนสัตว์เกี่ยวกับความต้องการและปัญหาในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่

ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการและปัญหาในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ของผู้เกี่ยวข้องมสวนสัตว์ ด้านบุคลากร กิจกรรม สื่อ และ สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (ภาคผนวก ข) มีข้อสรุปดังนี้

1.4.1 ด้านบุคลากร

1.4.1.1 การบรรยายให้ความรู้ควรมีรายละเอียดที่ถูกต้องครบถ้วน รวมทั้งควรมีการปรับปรุงมาตรฐานการให้บริการ การแสดงสีหน้าท่าทาง และการพูด

1.4.2 ด้านกิจกรรม

1.4.2.1 ควรปรับปรุงให้กิจกรรมต่างๆ มีดึงดูดความสนใจ มีความหลากหลายรูปแบบ เช่น วาด ปั้น ระบายสี อย่างสม่ำเสมอ รวมไปถึงกิจกรรมสำหรับคนทั้งครอบครัว และกำหนดเวลาอย่างเหมาะสม

1.4.2.2 ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของสวนสัตว์ผ่านสื่อต่างๆ ให้ทั่วถึง และควรมีป้ายที่บ่งบอกถึงสถานที่ที่จัดกิจกรรมอย่างชัดเจนที่ชัดเจน

1.4.3 ด้านสื่อ

1.4.3.1 ควรตรวจสอบความถูกต้อง และความทันสมัยของข้อมูล

1.4.3.2 ควรเพิ่มเนื้อหาด้านการอนุรักษ์

1.4.3.3 ควรออกแบบสื่อให้มีความสวยงาม ใช้รูปที่ความคมชัด และดึงดูดความสนใจ

1.4.3.4 ควรกำหนดอายุการใช้งานของป้ายข้อมูลสัตว์ และบำรุงรักษาให้มีสภาพที่ดีอยู่เสมอ

1.4.3.5 ควรเพิ่มการนำเสนอเรื่องราวด้านต่างๆ ของสัตว์ป่าผ่านช่องทางที่หลากหลายขึ้น เช่น ทีวี เว็บไซต์ สังคมออนไลน์ วิดีทัศน์ หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ ฯลฯ

1.4.4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

1.4.4.1 ควรปรับปรุงจำนวนสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้มีมากขึ้นโดยเฉพาะสำหรับเด็กและผู้สูงอายุ

1.4.4.2 ควรจำกัดความเร็วของรถนำชมภายในสวนสัตว์เพราะใช้ความเร็วมากดูสัตว์ได้ไม่ทัน และเพิ่มปริมาณให้เหมาะสมกับจำนวนผู้เยี่ยมชม

1.4.5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1.4.5.1 ควรปรับปรุงส่วนแสดงสัตว์ อาคารสถานที่ บริเวณต่างๆ ของสวนสัตว์โดยปรับแต่งภูมิทัศน์ให้ร่มรื่นขึ้น

1.4.5.2 ควรเพิ่มจำนวนของสัตว์ในสวนสัตว์ให้มีมากกว่านี้

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความต้องการและปัญหาในการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายการศึกษาของสวนสัตว์

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายการศึกษา ขององค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ทั้ง 5 แห่ง ได้แก่ สวนสัตว์ดุสิต สวนสัตว์เชียงใหม่ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว สวนสัตว์นครราชสีมา และสวนสัตว์สงขลา จำนวน 13 คน ในด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรม ด้านสื่อ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (ภาคผนวก ข) สรุปได้ว่า

2.1 ด้านการบริหารจัดการ

ความต้องการในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่พบว่า ต้องการให้มีการปรับปรุงและทบทวนแนวทางของแผนแม่บท และทำความเข้าใจกับพนักงานทุกสวนสัตว์และทุกส่วนให้เข้าใจและทำงานไปทิศทางเดียวกันมากกว่านี้ รวมทั้งต้องการให้หาแหล่งทุนสนับสนุนการดำเนินงาน ด้านสื่อการศึกษา พัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญในการให้ความรู้ เพิ่มเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อประสิทธิภาพการทำงานที่ดีขึ้น และต้องการให้มีการวางแผนงบประมาณ จัดสรรงบประมาณ และดำเนินงานตามแผนที่ได้กำหนดไว้อย่างรอบคอบและครอบคลุม ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ มีการบูรณาการร่วมกันทุกฝ่ายทั้งในระดับสวนสัตว์และองค์การสวนสัตว์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ปัญหาที่ผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายการศึกษาของสวนสัตว์ประสบในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่คือ ไม่มีนโยบายด้านการศึกษาที่ชัดเจน รวมทั้งขาดความต่อเนื่องของนโยบายด้านการศึกษาของผู้บริหาร และงบประมาณด้านการบริหารจัดการศึกษาไม่เพียงพอ

2.2 ด้านบุคลากร

ความต้องการในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่พบว่า ต้องการเพิ่มจำนวนบุคลากรฝ่ายการศึกษา รวมทั้งจัดคนให้ตรงตามสายงาน นอกจากนี้ยังต้องการสร้างบุคลากรรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถด้านการศึกษา พัฒนาประสิทธิภาพ และสมรรถภาพของแต่ละบุคคล และต้องการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน

ปัญหาที่ผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายการศึกษาของสวนสัตว์ประสบในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่คือ จำนวนบุคลากรฝ่ายการศึกษาไม่เพียงพอ นอกจากนี้ บุคลากรที่มาโดยไม่มี การคัดเลือกให้ตรงกับสายงาน ขาดประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานด้านการศึกษา รวมทั้งยังขาดการพัฒนาศักยภาพและความรู้ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และขาดงบประมาณด้านค่าตอบแทน สวัสดิการ และความมั่นคงในอาชีพ

2.3 ด้านสื่อ

ความต้องการในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่พบว่า ต้องการให้ความหลากหลายของสื่อที่เหมาะสมสำหรับคนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย รวมทั้งต้องการให้พัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการออกแบบและผลิตสื่อเพิ่มขึ้น และต้องการงบประมาณในการผลิตสื่อเพิ่มขึ้น

ปัญหาที่ผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายการศึกษาของสวนสัตว์ประสบในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่คือ จำนวนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบและการผลิตสื่อไม่เพียงพอ และงบประมาณในการผลิตสื่อไม่เพียงพอ

2.4 ด้านกิจกรรม

ความต้องการในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่พบว่า ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและอนุรักษ์สัตว์ป่าที่หลากหลายขึ้น

ปัญหาที่ผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายการศึกษาของสวนสัตว์ประสบในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่คือ จำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอ รวมทั้งงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด และการบริหารงบประมาณ

2.5 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

ความต้องการในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่พบว่า ต้องการเพิ่มสิ่งปลูกสร้าง อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้ และต้องการให้มีการบำรุงรักษาที่ได้มาตรฐาน ทันสมัย เป็นไปตามหลักสากล เพื่อความสะดวกและปลอดภัย

ปัญหาที่ผู้บริหาร และบุคลากรฝ่ายการศึกษาของสวนสัตว์ประสบในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่คือ อาคารสถานที่ไม่เพียงพอ ไม่หลากหลาย และงบประมาณไม่เพียงพอ

ตอนที่ 3 ผลการนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ จากตอนที่ 1 และตอนที่ 2 มาพัฒนาร่างแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ ด้วยการสนทนากลุ่ม โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 9 ท่าน (ภาคผนวก ข) เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 7 มีนาคม 2556 ณ ห้องประชุมสำนักอนุรักษ์ วิจัย และการศึกษา อาคารพิพิธภัณฑ์สัตว์ สวนสัตว์ดุสิต เวลา 10.00–12.00 น. โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านสื่อ ด้านกิจกรรม และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ดังรายละเอียดในภาพที่ 3

ประเด็นของการสนทนากลุ่มเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ (ภาคผนวก จ) คือ องค์การสวนสัตว์ควรจะพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ให้ดีขึ้นได้อย่างไร ทิศทางควรเป็นอย่างไร

ตอนที่ 3.1 ร่างแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่

3.1.1 ด้านการบริหารจัดการ

ควรมีนโยบายและแผนแม่บทการศึกษาที่ชัดเจนและต่อเนื่อง โดยยึดตามแนวทางขององค์กรที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้แล้วควรมอบนโยบายให้ทุกส่วนงานปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้สามารถดำเนินงานตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสวนสัตว์สมัยใหม่ ทั้งนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวางแผนการใช้งบประมาณเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และ หาแหล่งทุนเพิ่มเติม

3.1.2 ด้านบุคลากร

ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรฝ่ายการศึกษาให้เพียงพอกับขนาดของสวนสัตว์แต่ละแห่งรวมทั้งควรคัดเลือกบุคลากรให้เหมาะสมกับความสามารถและตรงตามสายงานและมีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน พัฒนาความรู้และศักยภาพแก่บุคลากรด้านการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบและผลิตสื่อด้านการศึกษาและด้านภาษาต่างประเทศให้แก่บุคลากรของสวนสัตว์ทุกคน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มประสิทธิภาพ นอกจากนี้แล้วควรเร่งสร้างแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรเพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

3.1.3 ด้านสื่อ

ควรเพิ่มจำนวนสื่อด้านการศึกษาให้เพียงพอและมีความหลากหลาย เช่น ภาพ เสียง นวัตกรรมที่ทันสมัย หรือสื่อที่ใช้กับเครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ที่เหมาะสมสำหรับคนทุกเพศทุกวัย ควรเพิ่มเนื้อหาของในด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรตรวจสอบความถูกต้องและทันสมัยของข้อมูล รวมทั้งใช้สื่อที่สวยงาม น่าสนใจ และมีสภาพที่ดีอยู่เสมอ นอกจากนี้แล้วควรเร่งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและผลิตสื่อ

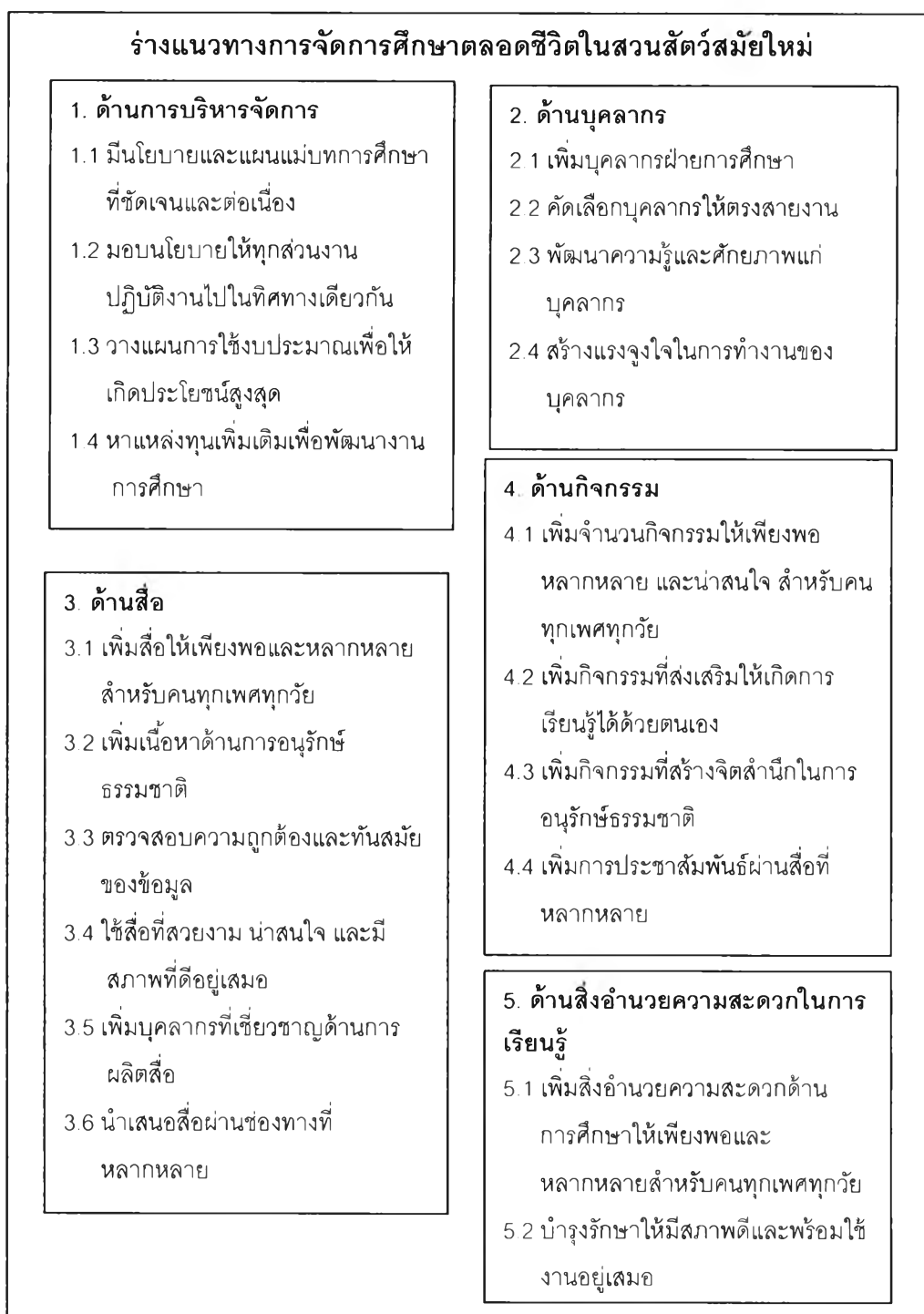
3.1.4 ด้านกิจกรรม

ควรเพิ่มจำนวนกิจกรรมด้านการศึกษาให้มีความหลากหลาย น่าสนใจ และเพียงพอับความต้องการของผู้เยี่ยมชมโดยจัดกิจกรรมใหม่ๆ สำหรับคนทุกเพศทุกวัย ทั้งการการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย หมุนเวียนตลอดทั้งปี ซึ่งควรเป็นที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สัตว์ป่าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ผ่านสื่อที่หลากหลาย

3.1.5 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการศึกษาให้เพียงพอและมีความหลากหลายสำหรับคนทุกเพศทุกวัยโดยเฉพาะเด็กและผู้พิการ นอกจากนี้แล้วควรบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่ดีพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

ภาพที่ 2 ร่างแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่

ตอนที่ 3.2 ผลการอภิปรายร่างแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่

ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันอภิปรายร่างแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ โดยพิจารณาจากความต้องการและปัญหาในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่ สรุปได้ ดังนี้

3.2.1 ด้านการบริหารจัดการ

ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอความเห็นที่ว่าในส่วนของนโยบายองค์การสวนสัตว์ก็ยังคงต้องเดินตามแนวทางของสวนสัตว์ชั้นนำต่างๆ ต่อไป ไม่ว่าจะเป็นแนวทางของสมาคมสวนสัตว์และพิพิธภัณฑสัตว์นำโลก และสมาคมสวนสัตว์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 6 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “ในส่วนของนโยบายเราก็ยังคงต้องเดินตามแนวทางของสวนสัตว์ชั้นนำต่างๆ ต่อไป ไม่ว่าจะเป็นแนวทางของ WAZA หรือ SEAZA...” นอกจากนี้แล้วยังเสนอต่อไปอีกด้วยว่าควรมีหน่วยงานที่ดูแลนโยบายและการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังที่ผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 1 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “ควรจะมีหน่วยงานที่ดูแลนโยบายการศึกษาของแต่ละสวนสัตว์เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์...”

ในเรื่องงบประมาณ ควรมีการบริหารจัดการงบประมาณโครงการนำนักเรียนเข้าเรียนรู้ในสวนสัตว์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังที่ผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 2 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “อาจจะเห็นเพราะฝ่ายการศึกษาเพิ่งแยกตัวใหม่ 3-4 ปี ในส่วนของงบประมาณด้านการศึกษาหลักๆ ได้จากโครงการนำนักเรียน ในส่วนของงบประมาณที่จัดสรรจึงไม่ได้รับการจัดสรรเท่าที่ควร ดังนั้นควรการบริหารจัดการงบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด...” ในเรื่องงบประมาณด้านการศึกษาตลอดชีวิต ควรหาแหล่งทุนภายนอกเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานเพิ่มเติม นอกจากนี้ต้องกำหนดแผนการใช้งบประมาณให้ชัดเจนและดำเนินงานให้ได้ตามแผนที่ได้กำหนดไว้ และหางบประมาณเพิ่มเติมจากแหล่งทุนอื่น ดังที่ผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 1 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “หลักๆ งบประมาณด้านการศึกษามาจากโครงการนำนักเรียนเข้าเรียนรู้ในสวนสัตว์ ซึ่งเป็นงบประมาณหลัก มีงบประมาณเพิ่มเติมจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ก็นำมาใช้ในลักษณะเดียวกัน เราต้องบริหารเงินก้อนนี้กับงานการศึกษาทั้งหมดซึ่งไม่เพียงพอ หากได้รับงบประมาณจากแหล่งทุนภายนอกสนับสนุนก็คงจะดี...”

3.2.2 ด้านบุคลลากร

ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอความเห็นว่างค์การสวนสัตว์ควรวางโครงสร้างของบุคลลากรให้เหมาะสมกับความสามารถ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ดังที่ผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 6 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “น่าจะเป็นปัญหาเรื่อง Job Description ที่ไม่ชัดเจน จัดคนไม่เหมาะสมกับงาน...” และต้องพัฒนาความรู้ความสามารถให้พนักงานของสวนสัตว์ทุกคนสามารถส่งเสริมงานการศึกษาในสวนสัตว์ได้ ดังที่ผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 7 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “คนที่อยู่ในสวนสัตว์ทุกคนจะต้องเป็นนักประชาสัมพันธ์และนักการศึกษาที่สามารถให้ข้อมูลในรูปแบบเดียวกันได้...”

สวนสัตว์ควรพัฒนาศักยภาพของบุคลลากรให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องภาษาต่างประเทศ รวมไปถึงการออกแบบ และผลิตสื่อ ดังที่ผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 3 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “เราต้องพัฒนาศักยภาพของบุคลลากรให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภาษาต่างประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาษาอังกฤษ ภาษารัสเซีย ภาษาจีน ภาษามาลายู รวมไปถึงการออกแบบ และผลิตสื่อ...” นอกจากนี้แล้ว อาจจะเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่างๆ รวมถึงอาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมตามความสนใจและความสามารถมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้ผ่านการฝึกอบรมในเรื่องพื้นฐานที่จำเป็น ดังที่ผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 2 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “ถ้าเราสามารถเปิดอบรมเฉพาะเรื่องให้กับพนักงานที่สนใจ รวมถึงรับอาสาสมัครมาช่วยงานสวนสัตว์ตามความสามารถ และความสนใจ...”

3.2.3 ด้านสื่อ

ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอความเห็นว่างค์การสวนสัตว์ควรผลิตสื่อที่หลากหลายและน่าสนใจมากขึ้น ดังที่ผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 1 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “ในส่วนของป้ายในสวนสัตว์น่าจะมีเพียงพอกับความต้องการ แต่บางที่การอ่านป้ายอาจใช้เวลาเยอะ เนื่องจากมีรายละเอียดพอสมควร น้อยคนที่จะอ่าน นอกจากคนที่อยากจริงๆ แต่ที่เค้าอยากได้อาจเป็นสื่อภาพ เสียง นวัตกรรมที่ทันสมัย หรือที่ใช้กับเครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ อาจจะใช้เวลาน้อยกว่าและเข้าถึงได้ง่ายกว่า...” ในส่วนของป้ายที่มีอยู่ควรจัดให้เป็นหมวดหมู่ ดังที่ผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 6 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “ในส่วนของป้าย มีป้ายเตือน ป้ายบอกทาง ป้ายความรู้ เราอาจจะต้องมีการจัดการ ที่ทำอยู่ก็น่าจะเพียงพอ ถ้าทำเยอะไปมันก็จะเลอะยังไม่น่าสนใจไม่น่าอ่านเข้าไปใหญ่ อาจใช้การจัดระบบ จัดหมวดหมู่...”

องค์การสวนสัตว์ควรพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้สามารถออกแบบและผลิตสื่อได้ รวมทั้งรับมืออาชีพเข้ามาร่วมงาน ดังที่ผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 6 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “ที่สำคัญคือเราไม่มีคนที่เป็มืออาชีพในการผลิตสื่อ เราอาจต้องจ้างคนเก่งๆ มาทำเลย หรือไม่อย่างนั้นเราก็ต้องส่งคนที่สนใจแล้วก็พอจะมีแวไปอบรม...”

นอกจากนี้องค์การสวนสัตว์มีสื่ออินเทอร์เน็ต แต่ขั้นตอนในการใช้งานอาจจะยุ่งยากทำให้ ผู้เที่ยวชมไม่สามารถเข้าถึงได้ ดังที่ผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 3 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “ในส่วนของสื่ออินเทอร์เน็ตอาจมีปัญหาในการจะเข้าถึงบ้าง เช่น Free Wi-Fi ที่มีรายละเอียด ขั้นตอนในการใช้ทำให้เขาไม่อยากจะใช้งาน...”

3.2.4 ด้านกิจกรรม

ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอความเห็นว่าจะมีกิจกรรมใหม่ๆ หมุนเวียนตลอดทั้งปี ดังที่ผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 2 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “เราน่าจะมีกิจกรรมหมุนเวียนในแต่ละเดือน หรืออาจกำหนดหัวข้อไว้ว่าช่วงนี้เราจัดเรื่องนี้ แล้วจัดเรื่องใหม่ๆ หมุนเวียนกันไปให้ครบทั้งปี ...”

ในส่วนที่ว่าไม่เพียงพออาจเนื่องจากกลุ่มผู้เที่ยวชมมีความแตกต่างและหลากหลายทำให้ ความต้องการหลากหลายตามไปด้วย ดังที่ผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 6 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “กิจกรรมที่เราจัดไว้ให้น่าจะเหมาะกับคนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย บางที่มันอาจจะตบ ยากเหมือนกันเพราะความต้องการมันหลากหลายมาก...” ซึ่งอาจต้องมีการสอบถามความ ต้องการที่เฉพาะเจาะจงลงไป ดังที่ผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 6 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “บางที่เราต้องย้อนถามไปที่นักท่องเที่ยวเหมือนกันนะว่าที่ว่าไม่เพียงพอมันคืออะไร...”

องค์การสวนสัตว์ควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้เที่ยวชมทราบมากขึ้นว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง ดังที่ ผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 4 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “เราต้องหาทางทำยังไงก็ได้ให้เขารู้ว่าเราจัดกิจกรรม ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เที่ยวชมทราบมากขึ้นว่าเรามีกิจกรรมอะไรบ้าง เพราะเรา อาจจะอ่อนในเรื่องนี้ก็ได้ พอเราจัดแล้วเขาไม่ได้มาเข้าร่วม ก็เลยรู้สึกที่เราจัดกิจกรรมน้อยเกินไป ...”

ในขณะที่เดียวกันอาจต้องพิจารณาถึงข้อจำกัดในเรื่องของวัตถุประสงค์ เวลา และ งบประมาณในการร่วมกิจกรรมของผู้เที่ยวชมด้วย ดังที่ผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 1 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “คนที่เข้ามามีข้อจำกัดเยอะพอสมควร มักจะถูกถามว่า ใช้เวลาเยอะไหม ต้องเสียสตางค์หรือเปล่า ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวไม่กล้าร่วมกิจกรรม มีเวลาจำกัด ในขณะที่เราเปิด กว้างให้เข้าร่วม...”

3.2.5 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอความเห็น ว่า องค์การสวนสัตว์ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานสำหรับเด็กและคนพิการให้มากยิ่งขึ้น ดังที่ผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 6 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “จุดอ่อนของเราคือเรายังไม่ได้ให้ความสำคัญกับคนพิการเท่าที่ควร เช่น เส้นทางที่ใช้วีลแชร์ คนปกติก็ใช้ มีบันไดเยอะ มีทางที่มีความลาดชันเกินไป พ่อแม่ที่มีรถเข็นเด็กก็ลำบาก...” ดังที่ผู้สนทนากลุ่มท่านที่ 2 (สนทนากลุ่ม, 7 มีนาคม 2556) กล่าวว่า “อย่างอักษรเบรลล์สำหรับคนตาบอดมีเพียงสวนสัตว์ดุสิตเท่านั้นที่เริ่มดำเนินการ...”

ตอนที่ 3.3 ผลการพิจารณาร่างแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่

หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิอภิปรายและให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแล้ว ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้วิจัยได้ร่วมกันกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของสวนสัตว์สมัยใหม่ โดยแบ่งตามหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

3.2.1 ด้านการบริหารจัดการ

ควรมีนโยบายและแผนแม่บทการศึกษาที่ชัดเจนและต่อเนื่อง โดยยึดตามแนวทางขององค์กรที่เกี่ยวข้อง อาทิ สมาคมสวนสัตว์และพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำโลก (WAZA) และสมาคมสวนสัตว์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAZA) นอกจากนี้ควรกำหนดหน่วยงานที่ดูแลนโยบายการศึกษาของแต่ละสวนสัตว์เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งมอบนโยบายให้ทุกส่วนงานปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ควรวางแผนงบประมาณเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และหาแหล่งทุนเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาบุคลากรและงานด้านการศึกษา

3.2.2 ด้านบุคลากร

ควรเพิ่มบุคลากรฝ่ายการศึกษาและ/หรือเปิดรับอาสาสมัครช่วยงานด้านการศึกษาของสวนสัตว์ รวมทั้งวางโครงสร้างและคัดเลือกบุคลากรให้เหมาะสมกับความสามารถและตรงตามสายงาน และมีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ (Job description) ที่ชัดเจน นอกจากนี้ควรพัฒนาความรู้และศักยภาพแก่บุคลากรด้านการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางมากยิ่งขึ้น รวมทั้งความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบและผลิตสื่อด้านการศึกษาและด้านภาษา ต่างประเทศ รวมถึงควรพัฒนาความรู้ความสามารถแก่บุคลากรของสวนสัตว์ทุกคน ให้สามารถส่งเสริมงานด้านการศึกษาของสวนสัตว์ โดยทุกคนควรต้องเป็นนักประชาสัมพันธ์และนักการศึกษาที่สามารถให้ข้อมูลในรูปแบบเดียวกันได้ และสร้างแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร

3.2.3 ด้านสื่อ

ควรเพิ่มสื่อให้เพียงพอสำหรับคนทุกเพศทุกวัยและควรใช้สื่อที่หลากหลาย เช่น ภาพ เสียง นวัตกรรมที่ทันสมัย หรือสื่อที่ใช้กับเครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ นอกจากนี้ควรเพิ่มเนื้อหาของสื่อต่างๆ ในด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่า ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งตรวจสอบความถูกต้องและทันสมัยของข้อมูล ใช้สื่อที่สวยงาม น่าสนใจ ให้มีสภาพที่ดีอยู่เสมอ และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทางด้าน การออกแบบและผลิตสื่อ

3.2.4 ด้านกิจกรรม

ควรเพิ่มกิจกรรมให้หลากหลายโดยจัดกิจกรรมใหม่ๆ สำหรับคนทุกเพศทุกวัย ทั้ง การศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย หมุนเวียนตลอดทั้งปี นอกจากนี้ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งเป็นกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สัตว์ป่า ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเพิ่มการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ผ่านสื่อที่หลากหลาย

3.2.5 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการศึกษาให้เพียงพอและหลากหลายสำหรับคนทุกเพศทุกวัยโดยเฉพาะเด็กและผู้พิการ และควรบำรุงรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการศึกษาให้มีสภาพดีและพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

ภาพที่ 3 แนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสวนสัตว์สมัยใหม่

